

Slik gjør vi på Slemdal skole

Om hvordan vi skaper et læringsfremmende elevmiljø

- Kapittel 1-5 Forebyggende handlingsplan
- Kapittel 6 Rutinebeskrivelse ved bekymring ved krenkende atferd

Denne planen ble laget ny i oktober 2016 og oppfylte alle krav til den gang gjeldende opplæringslov §9a. Planen ble revidert i august 2017 for å få med de endringene som kom med innføring av ny §9a fra 01.08.2017. Planen er siste gang revidert i august 2019.

Innhold

1.0 Skolekultur	4
1.1 Skolens mandat - kjernevirksomheten	4
1.2 Elevsyn	4
1.3 Skolens verdiplattform	4
1.4 Mål for det forebyggende arbeidet	5
1.5 Skolens normer (beskrivelse av ønsket atferd)	6
1.6 Å skape et vi – fellesarrangementer	9
0.1 Retten til et trygt og godt skolemiljø	12
0.2 Hva er krenkende atferd?	12
0.3 Et godt psykososialt miljø er et skoleomfattende arbeid	13
0.4 Partnerskap mot mobbing	14
2.0 Skoleledelsen	14
2.1 Krenkelser vil alltid skje	14
2.2 Slik ledes det psykososiale arbeidet - Læringsmiljøutvalget	14
2.3 Rutinemessig kartlegging	15
2.4 Eksempel på analyseverktøy	16
2.5 Sjekkliste	17
3.0 Elevene	17
3.1 Fadderordning	17
3.1.2 Elever tar ansvar	17
3.1.3 Miljøinspektører (uttesting skoleåret 2017/18)	17
3.4 Elevrådet	18
3.5 Skolemiljøutvalget	18
3.6 Innsamlingsaksjonen	18
3.7 Klassens kollektive ferdigheter	18
3.8 Månedens fokus	19
4.0 Lærerne	19
4.1 Skolens systematiske programmer	19
4.1.1 Zippys venner - 1.-3. trinn	19
4.1.2 LINK til LIVET og Mitt Valg 4. – 7. trinn	21
4.2 God undervisning gir godt psykososialt miljø	25
4.3 God inspeksjon forebygger krenkende atferd	25
4.4 SamLek og Fysisk aktivitet	26
4.5 Klassens time	26

4.6 Å sette den gode standarden fra dag 1	26
4.7 Å utvikle god digital dømmekraft	27
4.8 Flytdiagram kommunikasjon skole-hjem.....	28
5.0 De foresatte	29
5.1 Å sette foreldrene i stand til å involvere seg i skolens arbeid	29
5.2 Foreldrene som rollemodeller.....	30
5.3 Kartlegging av de foresattes tillit til skolen	30
6.0 Rutinebeskrivelse ved bekymring for krenkende atferd	31
6.1 De viktigste lovparagrafene.....	32
6.2 Aktivitetsplikten	32
6.3 En skriftlig plan	33
6.4 Aktivitetsplikten gjelder alle i skolen.....	33
6.5 Fem dagers fristen.....	33
6.6 Prosedyrer ved undersøkelser om det foregår krenkende atferd.....	34
6.7 Skjerpet aktivitetsplikt for dersom en som arbeider på skolen, krenker en elev.....	34
6.8 Konsekvenser ved krenkende atferd	34

1.0 Skolekultur

"Det er skolekulturen som setter rammer for hva som er akseptabelt og ikke, og for hvordan mennesker oppfører seg mot hverandre. Skolekulturen handler om verdiene, normene og virkelighetsoppfatningen og er organisasjonskulturen på skolen." NOU2015:2 kap10.

1.1 Skolens mandat - kjernevirksomheten

Skolens mandat er læring. Vi skal se til at elevene når målene i Kunnskapsløftet i løpet av de syv årene de går ved Slemdal skole. Det er mye elevene skal lære, og gjennom læreplanen og andre føringer er følgende læringshierarki satt opp:

- De fem grunnleggende ferdighetene (viktigst av disse: lesing og regning)
- Sosiale ferdigheter
- Basisfagene (naturfag, engelsk, norsk og matematikk)
- Andre fag og ferdigheter

Forskning om læringsutbytte viser at den viktigste faktoren for at elever skal lære er læreren. Læreren er den mest sentrale ressursen en skole har. Vårt fokus som skole og dermed også skolens mantra er: **Å skape størst mulig læringsutbytte gjennom å gjøre lærerne gode.**

Det finnes også en rekke hemmende faktorer for læring. Sterkest står utrygghet gjennom krenkende adferd, dårlig relasjoner mellom lærer og elev, støy og uro og et dårlig elevmiljø. I et slikt miljø trives ikke elever. Og elever som ikke trives vil ikke kunne klare å konsentrere seg om den læringen skolen tilbyr. Det forebyggende arbeidet er derfor helt avgjørende for å se til at alle elever trives og dermed kan konsentrere seg om læring.

I tillegg ligger det i vårt mandat å lære elevene gode sosiale ferdigheter, eller skape ”gangs menneskje” eller det integrerte menneske slik det er beskrevet i den generelle delen av læreplanen. Arbeid med elevenes sosiale ferdigheter står dermed sentralt for oss som skole.

Vi fokuserer på trivsel og velvære, positiv psykisk helse og robusthet. Dette er faktorer som virker beskyttende og forebyggende senere i livet. Vi på Slemdal skal gi våre elever en god start og et godt grunnlag for et godt voksenliv, både når det gjelder læring, sosialt, psykisk helse og videre utdanning.

1.2 Elevsyn

Alle elever trenger å bli sett, få muligheten til å strekke seg, oppleve mestring og å utvikle seg. Det er vi voksne som har ansvar for at elevene lykkes.

Vi øver elevene i de ferdighetene som trengs i samspill med andre. Vi analyserer læringsmiljøet, samt enkeltelevers- og gruppers atferd slik at vi forstår hva vi må gjøre for at alle skal trives. Vi hjelper, veileder og støtter elevene våre, slik at de får de redskapene de trenger for å lykkes.

Vi gir aldri opp en elev og har troen på alle elever!

1.3 Skolens verdiplattform

Elevene på Slemdal skole skal få en GOD START her hos oss.

G O D S T A R T
 L M R A R M E R
 E S I M I B S Y
 D O V A V I P G
 E R R S S E G
 G B E J K H
 E L O T E
 I N T
 D E
 R

GOD START er først og fremst en rettesnor til oss voksne på skolen. Vi skal møte elevene med glede og omsorg. Vi skal ha ambisjoner og positive forventninger på alle elevenes vegne, og har et positivt driv i undervisning og utvikling. Vi skal møte hverandre med respekt, både barn og voksne. Vi fokuserer på trygghet og trivsel som grunnlag for all læring. På Slemdal skole samarbeider vi. Vi vektlegger samarbeid i alt arbeid, både internt på skolen, med foreldre og med elevene våre.

Derfor er vårt mål på Slemdal skole, i samarbeid med foreldre, våre elever, bydelen og kommunen, å utvikle TRYGGE, GLADE og ROBUSTE barn på Slemdal.

1.4 Mål for det forebyggende arbeidet

Alle elever som går på Slemdal skole skal trives, og ingen skal utsettes for noen former for mobbing, vold eller rasisme (krenkende adferd). Vi har satt oss noen ambisiøse mål som vi ønsker å strekke oss mot. Og gjennom den årlige Elevundersøkelsen ser vi hvor langt vi har kommet på veien:

Indikator	Mål
Andel elever som trives godt eller svært godt	100 %

Andel elever som mobbes månedlig eller oftere	0 %
Andel elever som oppgir at de vet hvilke regler som gjelder for hvordan de skal ha det på skolen (ofte + alltid)	100 %
Andel elever som oppgir at de voksne på denne skolen reagerer på samme måte hvis elevene bryter reglene (ofte + alltid)	90 %
Andel elever som oppgir at det er god arbeidsro i timene (helt enig)	75 %
Andel foresatte som kjenner til sentrale elementer i skolens forebyggende arbeid	80 %
Andel foresatte som er trygge på at skolen vil følge opp om en elev blir utsatt for krenkende atferd	80 %
Denne planen evalueres av rektor i samråd med personalet og elevrådet	Årlig

1.5 Skolens normer (beskrivelse av ønsket atferd)

Slemdal skoles normer er nedfelt i skolereglene, også kalt: "Slik gjør vi på Slemdal". Reglene er en detaljert beskrivelse av hvilken atferd vi ønsker elevene skal ha. Det er tre hovedregler, med et sett detaljbeskrivelser til hver regel. Reglene er synlige i alle klasserom og i fellesarealer og har et kontinuerlig fokus i skolens hverdag:

Vi er her for å lære

- 1.1 Vi gir hverandre arbeidsro
- 1.2 Vi konsentrerer oss
- 1.3 Vi rekker opp hånda
- 1.4 Vi er tålmodige og venter på tur
- 1.5 Vi lytter til den som har fått ordet
- 1.6 Vi følger beskjeder
- 1.7 Vi går raskt til klassen/rekken når det ringer inn
- 1.8 Vi bruker hviskestemme når vi samarbeider
- 1.9 Vi sitter i ro på plassen vår
- 1.10 Vi tenker selv og leser oppgaven nøye før vi spør om hjelp

- 1.11** Vi kommer raskt i gang med arbeidsoppgavene
- 1.12** Vi har orden i skolesakene våre
- 1.13** Vi gjør leksene våre
- 1.14** Vi gjør alltid vårt beste
- 1.15** Mobilen er innstilt på lydløs og ligger i sekken/felles boks, i skoletiden
- 1.16** Vi bruker mobilen utenfor skoletid og utenfor skolens område

Vi tar vare på hverandre

- 2.1** Vi spør om andre vil være med på leken
- 2.2** Vi snakker pent til hverandre og om hverandre
- 2.3** Vi snakker høflig til hverandre
- 2.4** Vi spør før vi låner noe, og takker for låne når vi leverer tilbake
- 2.5** Vi hjelper hverandre
- 2.6** Vi smiler til hverandre
- 2.7** Vi sier hei til hverandre hver dag
- 2.8** Vi er forsiktige med å si uvennlige ting for tøys, det kan misforstås
- 2.9** Vi beveger oss rolig i trapper, ganger og klasserom
- 2.10** Vi passer på oss selv

- 2.11 Vi gjør mot andre slik vi vil at de skal gjøre mot oss
- 2.12 Vi ordner opp hvis vi har gjort noe galt
- 2.13 Vi sier unnskyld på en ordentlig måte
- 2.14 Vi sier ifra om noen ikke har det bra
- 2.15 Vi gir oss når noen sier "nei" eller "stopp"
- 2.16 Vi er hyggelige med andre på skoleveien
- 2.17 Vi respekterer hverandre
- 2.18 Vi har et positivt kroppsspråk
- 2.19 Vi vet hva mobbing er og tør å gå i mot de som mobber
- 2.20 Vi kaster snøball kun på ballveggen

Vi tar vare på skolen vår

- 3.1 Vi har orden rundt oss
- 3.2 Vi tar vare på vårt og skolens utstyr
- 3.3 Vi spiller med godkjent ball der det er lov
- 3.4 Vi forlater den slik vi ønsker å finne den
- 3.5 Vi lukker dører stille etter oss
- 3.6 Vi har bokbind på bøkene våre
- 3.7 Vi sier ifra hvis vi eller andre ødelegger noe
- 3.8 Vi kaster søppel bare i søppelkasser og container

1.6 Å skape et vi

– fellesarrangementer

En viktig del av det forebyggende arbeidet handler om å skape en positiv skolekultur hvor samhold, fellesskap og samarbeid står i sentrum. Dette gjøres særlig gjennom skolens forventninger til elevenes atferd (se punkt 1.5) og ved å bygge relasjoner i fellesarrangementer. Hovedmålet for slike arrangementer er:

Skape positive fellesopplevelser der elevene får øvelse i samarbeid og empati, samt får muligheten til å skape relasjoner på tvers av grupper og trinn.

Viktige fellesarrangementer er:

- Samlinger med månedens fokus som tema (fellessamlinger i bero til vi er tilbake på ny skole)
- Forskerdagene
- BliMe-dansen
- Innsamlingsaksjonen
- Markeringer av ulike høytider
- Aktivitetsdager

1.7 Det forebyggende arbeidet gjennom skoleåret – årshjul

Høst:

Når	Aktivitet	Ansvarlig
August	Gjennomgang av god start-rutinen (sjekklisten) for lærerne på plandagene	Ledelsen

August	Gjennomgang av hovedprinsippene i skolens forebyggende arbeid	Rektor
August	Definere krenkende atferd og gå igjennom lovverket og ansvarsområder.	Ledelsen
August	Hovedreglene i "slik gjør vi på Slemdal" gjennomgås med elevene. Klassens kollektive ferdigheter lages/revideres og synliggjøres i klasserommet	Kontaktlærerne
August	Fadderordning for førsteklassingene	Sosiallærer og aktuelle lærere
August	Månedens fokus bestemmes og synliggjøres på hele skolen. Den enkelte klasse øver på fokuset	Ledelsen og lærerne
August	Læringsmiljøutvalget (LMU) opprettes og settes i drift med ukentlige møter	Rektor
August	Tema i utviklingstid og på trinn: Hvordan øve opp elevenes samhandlingsferdigheter? Bruken av SamLek, FysAk og Klassens time med lærerne	Ledelsen
August/september	Elevsamtaler (bli kjent) i klasser med nye lærere	Lærere som er nye kontaktlærere for klasser
September	Elevrådet velges og konstitueres. Elevrådet bestemmer månedens fokus for oktober-desember	Elevrådsansvarlig
September	Foreldremøter. Felles del og klasse/trinndel. 50 % av fellesdelen skal være om elevenes psykososiale miljø. Krav til innhold og form i klasse-/trinndelen settes av ledelsen. Nye lærere og i klasser det er behov, forbereder ledelsen hele innholdet sammen med dem det gjelder	Ledelsen
August/September	Kursing av lærerne i skolens forebyggende programmer, Zippy og LINK til LIVET	Ledelsen, skolepsykolog og eksterne
September	Fokus i utviklingstid og i trinntid hva god, forebyggende inspeksjon er	Ledelsen
September	Igangsette elevvaktordningen	6. trinns lærerne
September	Sette i gang trivselslederordningen	TL-leder
Oktober	Tema i utviklingstid: Utviklingssamtalen og elevsamtalen	Ledelsen
September/oktober	Kartlegging av klassemiljø (Klassetrivsel.no) med etterarbeid (analyse og handlingsplaner).	Kontaktlærerne og ansvarlig i ledelsen

September/oktober	Utviklingssamtaler med elevsamtaler i forkant. Gjennomføringsfrist 1. desember	Kontaktlærerne
September	Fellesarrangement – BliMe-dansen	Lærerne
Oktober/november	Elevundersøkelsen 5.-7.trinn	5.-7.trinns lærerne
Oktober	Temaforeldremøte for 1. trinnsforeldre: inkludering og vennskap	Skolepsykolog + ledelsen
November	Fellessamling på FN-dagen	5.trinn
Oktober/November	Revisjon av klassens kollektive ferdigheter	Kontaktlærerne og ansvarlig i ledelsen
November	Temaforeldremøte 3. trinn: nettvett og digital bevissthet	Skolepsykolog, ledelsen og eksterne
November	Temaforeldremøte for 1. trinnsforeldre: følelser	Skolepsykolog + ledelsen
Desember	Evaluerings av skolens tiltak for elevenes psykososiale miljø. Risikovurdering og nye tiltak inn i strategisk plan	Alle under ledelsen av rektor
Desember	Elevrådet setter opp månedens fokus for våren	Ansvarlig for elevrådet

Vår:

Når	Aktivitet	Ansvarlig
Desember/Januar	Elevundersøkelsen bearbeides i relevante utvalg, herunder SMU, elevråd og i personalgruppen	Ledelsen
Januar	"Slik gjør vi på Slemdal"-reglene revideres i elevrådet og SMU	Sosiallærer
Februar	Kartlegging av klassemiljø (Klassetrivsel.no) med etterarbeid (analyse og handlingsplaner).	Lærerne
Mars	Revisjon av klassens kollektive ferdigheter	Kontaktlærerne og ansvarlig i ledelsen
April	Revisjon av skolens normer "Slik gjør vi på Slemdal"	Elevrådet med ledelsen
Mai	Innsamlingsaksjonen	Egen gruppe koordinert av en leder
Juni	Evalueres årets handlingsplan og sette opp plan for neste skoleår	LMU med plangruppen

I tillegg er det kontinuerlig fokus på skolens forebyggende programmer (LINK til LIVET, Mitt Valg, Zippys venner og digital dømmekraft) gjennom ukentlig økter hele skoleåret.

0.1 Retten til et trygt og godt skolemiljø

Retten til et trygt og godt skolemiljø er nedfelt i §9A-2 i Opplæringsloven:

"Alle elever har rett til eit trygt og godt skolemiljø som fremjar helse, trivsel og læring."

Skolen har nulltoleranse mot krenkende atferd som mobbing, vold, diskriminering og trakassering (§9a-3).

0.2 Hva er krenkende atferd?

Krenkende atferd er en felles betegnelse på alle former for negativ atferd som rammer andre mennesker fysisk eller psykisk. Krenkende atferd kan skje som enkelthandlinger eller som gjentatte handlinger. Krenkende atferd kommer til uttrykk gjennom mobbing, vold, diskriminering og rasisme, men også gjennom enkeltstående ytringer om utseende, tro, dialekt, funksjonshemninger osv.

Mobbing er en type krenkende atferd. Mobbing kan defineres på litt ulike måter, vi presenterer her to definisjoner som hver især forsøker å definere mobbing, og som sammen dekker flere aspekter ved mobbefenomenet. Den første definisjonen fokuserer på selve atferden og styrkeforholdet mellom utøver og offer: "Mobbing er gjentatt negativ eller «ondsinnnet» atferd fra en eller flere rettet mot en elev som har vanskelig for å forsvare seg. Gjentatt erting på en ubehagelig og sårende måte er også mobbing."

En nyere definisjon av mobbing fokuserer på betydningen av tilhørighet og hvordan mobbing kan hindre dette: «*Mobbing av barn er handlinger fra voksne og/eller barn som hindrer opplevelsen av å høre til, å være en betydningsfull deltaker i fellesskapet og muligheten til medvirkning.*» (Lund, 2017)¹

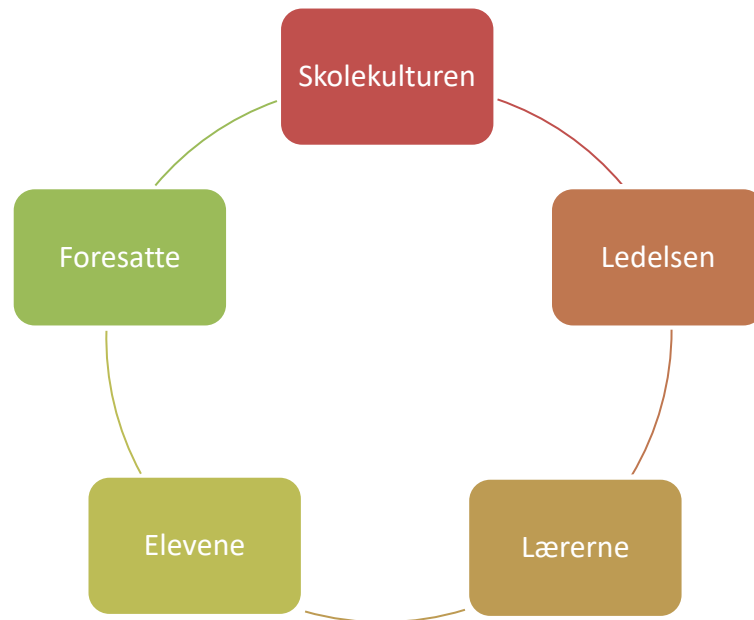
Vi på Slemdal skole forholder oss til begge definisjonene av mobbing.

Det er viktig at ikke bare eleven, men alle aktører rundt barnet, vet hva krenkende atferd er. Elevene jobber med begrepet gjennom arbeidet med skolens regler og da særlig med fokus på skolens mange beskrivelser av ønsket atferd. Personalet får en gjennomgang ved skolestart av begrepet og snakker om ulike typer av krenkende atferd. På foreldremøtene på høsten gåes begrepet gjennom sammen med en presentasjon av skolens forebyggende arbeid.

¹Lund, Ingrid; Helgeland, Anne; Kovac, Velibor Bobo (2017). På vei mot en ny forståelse av mobbing i et folkehelseperspektiv. *Acta Didactica Norge – tidsskrift for fagdidaktisk forsknings- og utviklingsarbeid i Norge*. ISSN: 1504-9922. 11 (3). s 19. doi:10.5617/adno.4691.

0.3 Et godt psykososialt miljø er et skoleomfattende arbeid

NOU 2015:2 "Å høre til", bedre kjent som Djupedalsutvalget, har et kapittel som går gjennom de sentrale faktorene som fremmer et trygt psykososialt miljø (kap.10). Utvalget har her samlet den forebyggende "medisinen" forskningen foreskriver. Slemdals forebyggende plan er bygget på disse hovedelementene:

0.4 Partnerskap mot mobbing

Partnerskap mot mobbing 2016-2020 setter ambisjonsnivået for arbeidet vårt. De målene som settes i planen, for hvordan alle elever skal ha det hver dag, er inspirerende. Det er også godt for oss som jobber med dette daglig at utfordringene med å få bukt med krenkende atferd anerkjennes.

Partnerskap mot mobbing oppfylles på Slemdal skole gjennom gjennomføringen av denne planen.

Både de forebyggende aspektene dekkes, og rutinene når krenkende atferd skjer er utførlig beskrevet.

2.0 Skoleledelsen

"Det er skoleledelsen som har det overordnede ansvaret for å fremme en skolekultur som bidrar til at alle elever møtes med respekt og tillit. Det er også skoleledelsen som har ansvaret for at det iverksettes tiltak for å forebygge sosiale problemer som oppstår på skolen." NOU 2015:2 kap 10

2.1 Krenkelser vil alltid skje

Vi som leder Slemdal skole innser at krenkelser skjer og tar ansvar for de avvik som oppstår. Vi vil alltid jobbe for å hindre at krenkelser skjer. Dette gjør vi gjennom å ha fokus, utvikle elevenes samspillsferdigheter (det forebyggende) og ha gode rutiner for hva som skal skje om et barn utsettes for krenkende atferd.

Lovene knesetter prinsippet om nulltoleranse mot krenkende atferd. Denne nullvisjonen jobber vi hver dag som ledelse for å oppfylle.

2.2 Slik ledes det psykososiale arbeidet - Læringsmiljøutvalget

Det psykososiale arbeidet ledes og koordineres gjennom Læringsmiljøutvalget (LMU).

Læringsmiljøutvalget (LMU) består av hele ledelsen, sosiallærer, skolepsykolog, helsesøster og PPT-rådgiver. Utvalget møtes hver uke og ledes av rektor. I forkant av LMU-møtene er det trinnmøter hvor aktuelle saker til LMU drøftes.

LMUs oppdrag er: Å bekymre seg for enkeltelevers og grupper av elevers psykososiale miljø. Bekymringer skal føre til handling. LMU skal analysere atferd/situasjonen og sette i gang adekvate tiltak. Målet er at vi skal inn med tiltak så tidlig som mulig.

Mer i detalj har Læringsmiljøutvalget følgende oppgaver:

- Analysere og sette inn tiltak for elever med et bekymringsfullt psykososialt miljø
- Koordinere og følge opp pågående elevsaker
- Rutinemessig kartlegge alle klasser gjennom skoletemperaturmålinger
- Analysere og kartlegge enkeltklasser ved behov. Gi veiledning og jobbe aktivt inn i gruppen
- Evaluere måloppnåelsen gjennom Elevundersøkelsen
- Intern læring og refleksjon. Finne frem til hvordan det forebyggende arbeidet skal settes på dagsorden i organisasjonen

Det er de enkelte lederne som følger opp de tiltakene LMU kommer frem til. Slemdal skoles ledelse består, foruten rektor, av en assisterende rektor og tre inspektører. Lederne har fordelt ansvaret for

trinnene i mellom seg. I dette ansvaret ligger et prosess- og oppfølgingsansvar for alle elever på de aktuelle trinnene. Det er kontaktlærer som er første linje, men det er nærmeste leder har ansvar for å se til at elevene får den oppfølgingen han/hun skal ha og som gir nødvendig lederstøtte til læreren. Ansvarsfordelingen er nedfelt i et eget arbeidsfordelingsdokument for ledergruppen.

2.3 Rutinemessig kartlegging

Skolen gjennomfører rutinemessig kartlegginger av elevenes psykososiale miljø. Dette skjer gjennom Elevundersøkelsen og Klassetrivsel.no

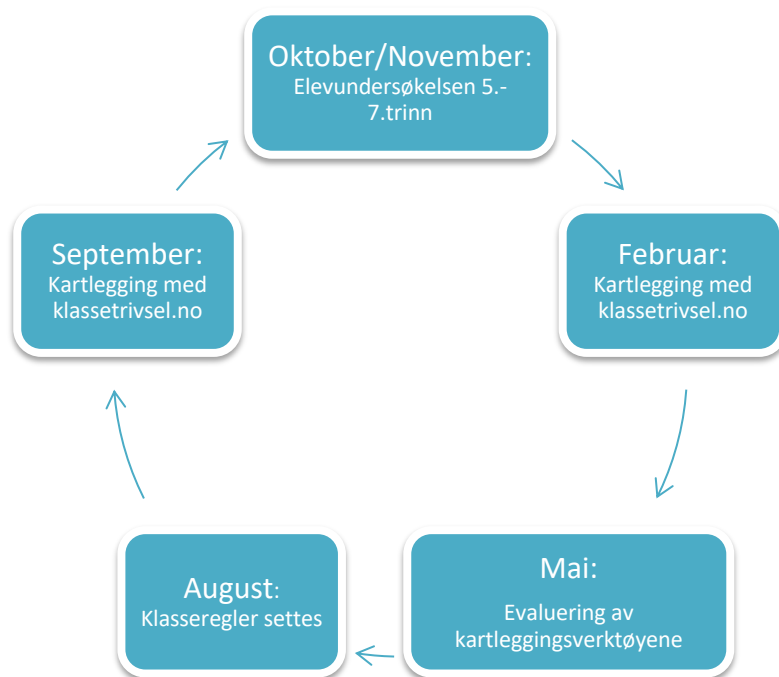
Klassetrivsel.no tar utgangspunkt i en tidligere lokal undersøkelse (Skoletemperatur) og kartlegger blant annet elevers trivsel, samhandlingsmønstre i klassen (sosiogrammer) og forhold til lærerne sine. Flere av spørsmålene er de samme som brukes i Elevundersøkelsen. I tillegg evalueres den enkelte klasses kollektive ferdigheter. Dette gjøres ved at elevene svarer på i hvilken grad han/hun føler de mestrer ferdighetene, eller om de er underveis.

Resultatene av undersøkelsen vurderes av kontaktlærer i samråd med lærerne på trinnet. Resultatene sammen med lærernes analyser behandles i LMU. Læringsmiljøutvalget ser på analysene og vurderer om det må gjøre ekstra tiltak, eller om det er funn på tvers av klasser som må tas tak i.

Klassetrivsel.no gjennomføres to ganger pr år for 1.-7. trinn.

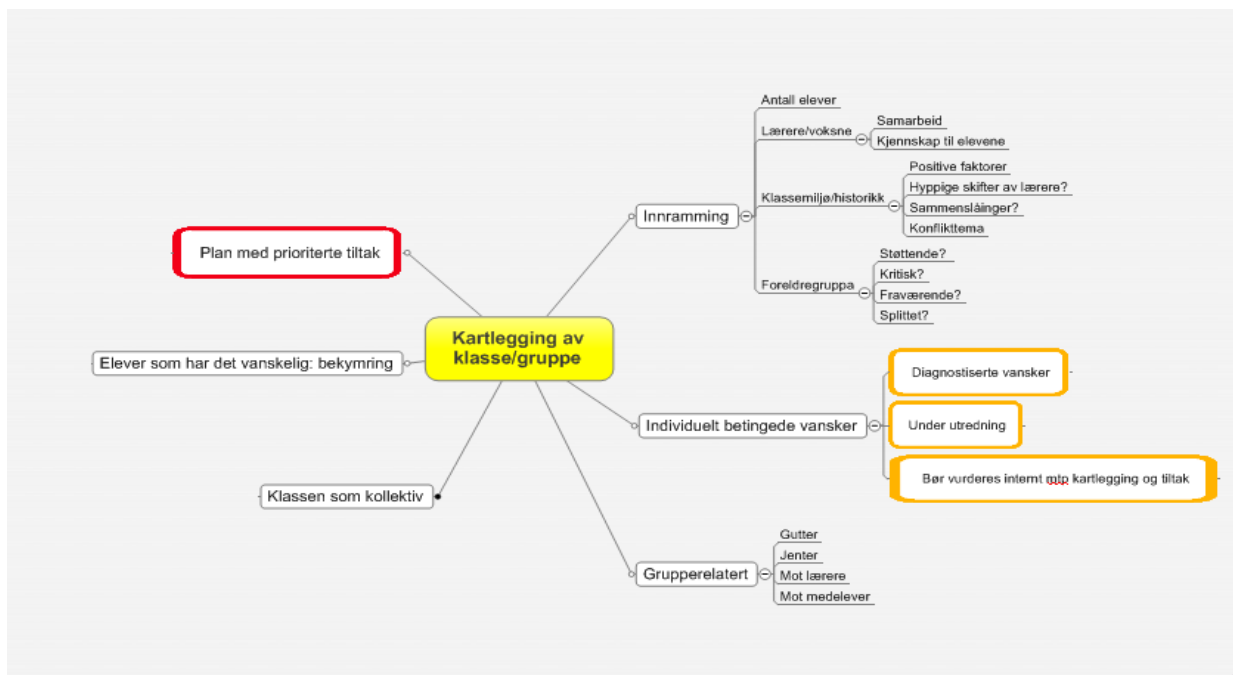
I tillegg kartlegges elevene på 5.-7. trinn gjennom Elevundersøkelsen som gjennomføres en gang pr år. Svarene i denne undersøkelsen drøftes i LMU, personalgruppen og elevrådet. Undersøkelsen kan i liten grad brukes på klassenivå på grunn av personvernmessige begrensninger. På skolenivå og til dels trinnnivå er den en god temperaturmåling på elevenes psykososiale miljø.

Utover de formelle undersøkelsene holder kontaktlærerne oversikt over elevenes psykososiale miljø gjennom elevsamtaler (minimum 2x pr år), utviklingssamtaler med foresatte (2x pr år), inspeksjon (daglig) og observasjoner av elevene i undervisning, ute i friminutter og på tur (daglig).

2.4 Eksempel på analyseverktøy

I enkelte klasser setter det seg uheldige samhandlingsmønstre. Når slikt skjer er det viktig med god og grundig analyse av hva som skjer og særlig hva som er opprettholdende faktorer. For å få en god oversikt bruker vi analyseverktøy slik som dette (utviklet av GB reflektor skoleutvikling):

2.5 Sjekkliste

Det er et lovkrav at det skal foreligge en sjekkliste som skal sikre og dokumentere at kartlegging av elevenes psykososiale miljø er gjennomført. I etterkant av de tre formelle undersøkelsen pr år skal følgende sjekkliste gjennomgås i LMU:

- Alle klasser har gjennomført klasstrivsel.no/Elevundersøkelsen. (5.-7. trinn)
- Nærmeste leder har snakket med klassens lærere om funnene og laget en handlingsplan
- Læringsmiljøutvalget (LMU) har gått gjennom alle klassers undersøkelser og farge-markert hver enkelt klasser. Klasser markert med gult følger nærmeste leder opp. Klasser markert med rødt følger også nærmeste leder opp, men her skal LMU orienteres om utvikling på hvert møte frem til klassen er i gul gruppe
- Generelle funn og trender er lagt frem i personalgruppen, SMU og FAU
- Undersøkelsen er evaluert og justert til neste gjennomføring

3.0 Elevene

Elevene selv er sentrale i arbeidet med å skape et godt læringsmiljø. Elevene har jf.

Barnekonvensjonen rett til medvirkning og medbestemmelse. På Slemdal er vi også opptatt av at elevene sammen med de ansatte får ansvar for å bidra til et godt og inkluderende miljø. Dette gjøres på flere måter:

3.1 Fadderordning

De nye 1. klassingene får faddere på 5. trinn. Fadderne tar seg av 1. klassingene ute i skolegården den første tiden. Det settes av egen tid til at de skal bli kjent med hverandre, og de første ukene er deler av skolegården holdt av til 1. klassingene med sine faddere. Fadderne viser stort engasjement for jobben og 1. klassingene blir raskt trygge ute i skolegården. Gjennom året, og særlig på høsten, brukes fadderne også noe i undervisningen, eksempelvis på felles turer.

3.1.2 Elever tar ansvar

Skolen er en del av trivselslederprogrammet. Elever velges, kurses opp og gjennomfører lekeaktiviteter i friminutter. En lærer har ansvaret for å følge opp ordningen. Dette gjøres i 3 storefri pr uke.

I tillegg skal vi prøve vi ut en ordning med elevvakter på 7.trinn (mens vi er på FO, vil dette være 6. klasse). Dette rulleres internt på trinnet. Elevene har oppgaver som plastre- og trøstestasjon for mindre barn som skader seg, hjelpe de minste med påkledning og se til at alle elever kommer seg ut av byggene i friminuttene.

3.1.3 Miljøinspektører (uttesting skoleåret 2017/18)

I regi av elevrådet er det oppnevnt miljøinspektører. Dette rulleres mellom trinnene. Disse elevene sjekker jevnlig klasserommene og gangene (hvordan få til dette hos 3.-6. klasse som har felles garderobe?,) for blant annet å se om det er god orden og at avfallshåndteringen gjøres riktig. Kontrollen gjøres ut i fra fastsatte kriterier og det vil bli delt ut ulike smil alt etter som hvor flinke klassene er. Det gis ut pris til de flinkeste klassene i slutten av skoleåret.

3.4 Elevrådet

Elevrådet består av elever fra 4.-7.trinn og har et hovedfokus på å skape et godt elevmiljø. De er aktive i utviklingen av skolens forebyggende program og da særlig revisjoner av "Slik gjør vi på Slemdal". Elevrådet har månedlige møter. De tar opp saker fra klassene, og de blir bedt om å ta opp saker i klassene. Elevrådsstyret har møter med rektor hvor ulike gode ideer de mener bør gjennomføres legges frem. Elevrådet er også aktivt med i skolemiljøutvalget (SMU). De er også en viktig samtalepartner i analysearbeidet vi gjør i etterkant av Elevundersøkelsen. Elevrådet ledes av sosiallærer.

3.5 Skolemiljøutvalget

Elevene er representert i skolemiljøutvalget (SMU). SMU er et lovpålagt organ som skal ha fokus på det overordnede psykososiale arbeidet på skolen og se på hvordan skolens elever har det. Dette forumet har 2-3 møter pr år. SMU består i tillegg til elevrepresentantene av representanter fra Driftsstyret (DS) (politisk oppnevnte), foresatte, ansatte samt rektor. Elevenes stemme er sentral i dette fora. Flere av sakene forberedes først i Elevrådet. SMU rapporterer til skolens driftsstyre (DS) slik at DS er orientert om hva som er på sakskartet.

3.6 Innsamlingsaksjonen

Slemdal skole har et samarbeidsprosjekt med SOS barnebyer og en gang i året gjennomføres en innsamlingsaksjon. Aksjonen skjer gjennom et marked hvor foresatte inviteres inn til. Her selges mat og drikke og elevarbeider laget i alle klasser. Det er også lotteri. Aksjonen gjennomføres sammen med FAU.

Innsamlingsaksjonen, og de forberedelsene som gjøres i forkant, lærer elevene om hvordan barn har det i andre deler av verden. De lærer om barns rettigheter og får muligheten til å hjelpe andre barn. Dette gir skolens elever en mulighet til å stå sammen og vise solidaritet. Og de får se gleden av å hjelpe andre og gjennom dette vise empati. Empati er en viktig ferdighet i samspill med andre.

3.7 Klassens kollektive ferdigheter

Klasser har ulike utfordringer og det vil derfor variere fra klasse til klasse hva som må tas tak i med hensyn til elevenes arbeidsmiljø. Elevene plukker sammen med kontaktlærer selv ut hvilke 4-7 regler de ønsker å bli bedre på. Dette blir klassens kollektive ferdigheter eller klassens regler. Klassereglene skal lages innen to uker etter skolestart. Arbeidet med disse ferdighetene vil gå kontinuerlig gjennom året, og det er også naturlig at regler som klassen mestrer byttes ut med regler de ikke har på plass (og gjerne oftere enn kartleggingene). Klassens oppfyllelse av disse ferdighetene skal evalueres minimum to ganger i året. Dette gjøres samtidig med gjennomføringen av klassetrivsel.no. En god måte å evaluere dette på er gjennom å be hver enkelt elev svare på følgende spørsmål:

- Regel 1 – Jeg klarer av og til å følge regelen, eller jeg klarer stort sett hele tiden å følge regelen
- Regel 1 – Vi som klasse klarer av og til å følge regelen, eller vi klarer stort sett hele tiden å følge regelen.

3.8 Månedens fokus

I tillegg til at den enkelte klasse har hver sine kollektive ferdigheter (klasseregler) velges det et periodens fokus for hele skolen. Periodens fokus tar utgangspunkt i Det er Elevrådet som velger ut fokuset. Det skal være en av de tre hovedreglenes underpunkter. Månedens fokus henger synlig over hele skolen og minnes om i fellestiden til personalet. Klassene øver på fokuset gjennom hele måneden, og målet er at hele skolen endrer atferd på det punktet som er satt opp.

4.0 Lærerne

Læreren som klasseleder er avgjørende for elevers psykososiale miljø. "God klasseledelse handler om å være i forkant, ved at læreren forebygger at små problemer blir til store konflikter. Klasseledelse handler også om det faglige og at elevene kan konsentrere seg og bli motivert for faglig og sosial læring og utvikling." NOU2015:2 kap.10

4.1 Skolens systematiske programmer

Skolen har to systematisk forebyggende programmer. De skal hjelpe elevene i å mestre egne følelser, utvikle empati og samspillsferdigheter. Disse sosioemosjonelle ferdighetene er avgjørende for at den enkelte elev og klasse skal kunne ha et godt inkluderende psykososialt miljø fritt for krenkende atferd. De ukentlige øktene er timeplanfestet. Slemdal skole følger to programmer:

4.1.1 Zippys venner - 1.-3. trinn

Zippys venner er et tiltak for å jobbe systematisk med å fremme god psykisk helse og et godt psykososialt miljø. Det er organisasjonen voksne for barn som står bak programmet og som kurser opp våre lærere og ansvarspersoner. Programmet er innført på 1.-3.trinn. Målsettingen i programmet er å lære barna å:

- mestre dagliglivets problemer
- identifisere og snakke om følelser
- støtte andre som har det vanskelig

Slemdal skole har valgt dette forebyggende programmet fordi det ifølge forskning gjengitt av organisasjonen gir:

- Økt mestring
- Bedre faglig fungering
- Bedre klassemiljø
- Mindre mobbing

Vi har også valgt dette ut i fra tidligere erfaringer med programmet. Elevenes empatiske ferdigheter øker, og dette er vesentlig for å kunne lære elevene de samspillsferdighetene de trenger for å kunne få et godt psykososialt miljø.

Zippys venner skal brukes på 1.-3. trinn på Slemdal skole. Programmet består av seks moduler med fire undervisningsøkter i hver, totalt 24 økter pr år. Her er et standardisert årshjul for gjennomføringen av programmet. Det faktiske tilpasses trinnets behov og trinnene lager årlig sin reviderte versjon.

Zippys venner - årshjul

Når	Hva	
September	Opplæring	
September/Oktober	Modul 1 – Vi har mange følelser	Del 1 - Å være lei seg. Å være glad Del 2 – Å være sint eller irritert Del 3 – Å være sjalu eller misunnelig Del 4 – Å være nervøs
November	Modul 2 – Under dynen	Del 1 – Å bedre kommunikasjonen Del 2 – Å lytte Del 3 – Hvem kan hjelpe? Del 4 – Å si det du egentlig vil si
Januar	Modul 3 – Er du min venn?	Del 1 – Hvordan beholde en venn Del 2 – Å mestre ensomhet og avvisning Del 3 – Hvordan takle konflikter med venner Del 4- Hvordan få nye venner
Februar/Mars	Modul 4 – Stopp mobbingen	Del 1 – Hvordan gjenkjenne en god løsning Del 2- Erting og mobbing Del 3 – Å løse problemer Del 4 – Å hjelpe andre med å løse konflikter
Mars/april	Modul 5 – Å si farvel	Del 1 – Forandring og tap er en del av livet Del 2 – å mestre dødsfall Del 3 – Besøk på kirkegården Del 4 – Å lære av forandring og tap
Mai	Modul 6 – Vi greier det sammen	Del 1 – Ulike mestringsstrategier Del 2 – Hvordan vi hjelper andre Del 3 – Å tilpasse seg nye situasjoner Del 4 – Vi ferier sammen
Juni	Evaluerings av årets gjennomføring. Revisjon av årshjulet.	

4.1.2 LINK til LIVET og Mitt Valg 4. – 7. trinn

LINK står for livsmestring i norske klasserom. LINK til LIVET er utviklet av **lærere, helsesøstre og RVTS Sør**. Både i opplæringsloven og i Kunnskapsløftets generelle del står det at skolens oppgave er å sette barn og unge i stand til å håndtere livet. Dette er en omfattende oppgave, og skal skolen lykkes krever det at både faginnhold og metode er mangfoldig og sammensatt.

Livsmestring i skolen

Å jobbe med folkehelse og livsmestring er ikke bare en jobb for spesialistene. WHO sier at skolen kanskje er den aller viktigste arenaen for å forebygge psykiske helseplager. Hvis man ser bort fra hjemmene, er det på skolen størstedelen av hverdagen leves for dagens barn og unge. Det som skjer der har derfor stor betydning for den enkelte og for samfunnet som helhet. Mange lærere ønsker å gjøre en god jobb på dette området, men føler at de mangler nødvendig kompetanse (undersøkelse fra Oslokolene). LINK er enkelt å bruke og skal kunne gjennomføres av en "vanlig" lærer i vanlige klasserom. Det krever ingen spesiell kompetanse eller spesielt utstyr. Dessuten er det gratis. LINK er utarbeidet av lærere i samarbeid med helsesøstre og ansatte ved RVTS Sør. Å jobbe med psykisk helse er et viktig arbeid, og vi ønsker at det også skal være et morsomt arbeid. Selv om det noen ganger handler om vanskelige temaer, fokuserer LINK på muligheter og mestring, på lek og livskraft.

Opplegget er i prinsippet selvinstruerende. Til hver samling er det utarbeidet en egen kortfattet veiledning. Denne er retningsgivende, og skal gi den enkelte lærer trygghet i forhold til temaet som skal tas opp. Samtidig er LINK et fleksibelt opplegg som gir den enkelte gruppeleder stor grad av frihet og valgmuligheter for å tilpasse etter den enkelte klasses behov.

Det som trekkes frem i denne generelle lærerveiledningen er overordnede mål, begrunnelser for faginnhold, faglig og forskningsmessig forankring og tips til praktisk gjennomføring.

Mål

Målene med LINK er:

- Å bidra til å styrke den enkeltes selvbylde
- Å bidra til opplevelse av tilhørighet
- Å gi trening i konstruktive mestringsstrategier

Et positivt selvbylde, opplevelse av tilhørighet og mestring er tre elementer som er grunnleggende viktig for livsmestring og god psykisk helse. Det er sentrale byggesteiner som kan gi det enkelte menneske et solid fundament å bygge livet sitt på. Hensikten er å gi et pedagogisk virkemiddel som kan bidra til økt livsmestring og bedre folkehelse for barn og unge.

Hvorfor link

Det som skiller LINK fra andre skoleprogram er at vi ønsker å se bakenfor atferden til det enkelte barn. Dagens utfordringsbilde viser en ungdomsgenerasjon som er svært velfungerende. Mange klarer seg bra på skolen, de jobber på fritiden, spiser sunt, trener, ruser seg mindre enn tidligere og voldsbruken blant unge en nedadgående. Samtidig sliter mange med depressive symptomer, 25% som sier de har skadet seg selv med vilje og 10% sier de har prøvd å ta sitt eget liv. Vi trenger altså ikke flinkere barn og unge. Vi trenger gladere barn og unge.

Det finnes ikke vanskelige barn...

Det finnes ikke vanskelige barn, men det finnes barn som har det vanskelig. I LINK jobber vi både med å

forstå adferd og å regulere atferd. Bak en utagerende og skremmende oppførsel kan det skjule seg en redd liten gutt eller jente. Bak et velfungerende ytre kan det skjule seg smerte og håpløshet. Mange av dagens barn og unge strever ikke først og fremst med de fem grunnleggende kompetanser, de sliter med grunnleggende behov og følelser viser undersøkelsene (Ungdata,2017). LINK tar dette på alvor og jobber derfor med grunnleggende behov og strategier for livsmestring.

Tre hovedtema

LINK er delt elevsamlingene inn i tre hovedgrupper, og hver gruppe består av ca 10 elevsamlinger. Totalt er det altså ca. 30 samlinger. De tre hovedgruppene er:

- Følelsseskole
- Jeg og de andre
- På godt og vondt

På Slemdal jobber vi med LINK-programmet i Klassens time.

I tillegg benytter vi Mitt valg som er et Lionsprogram for utvikling av et godt læringsmiljø og læring av sosial og emosjonell kompetanse. Mer i detalj er målene med programmet at barn og unge:

- Opparbeider seg god sosial kompetanse
- Trivsel
- Har venner i skolen og på fritiden
- Øker læringsutbyttet
- Et godt, trygt og sosialt miljø
- Å bygge sterkere og tryggere barn og unge med en sunn psykisk helse
- Å avdekke vanskelige forhold i barn og unges liv på et tidlig tidspunkt slik at nødvendige hjelpetilbud kan kobles på der det er behov

Det er totalt 47 leksjoner i Mitt Valg 5-7. Disse har vi fordelt mellom de tre trinnene slik at det blir ca. 15 leksjoner pr år. 4.trinn velger leksjoner fra Mitt Valg 1-4. De lager sin egen årsplan. For mer informasjon om programmet gå til www.determinnvalg.no. Nedenfor er et standardisert årshjul. Trinnene lager selv tilpassede årshjul etter sine behov.

Årshjul 5. Trinn

Kapittel 1	Delkapittel	Når
Utvikling av skolemiljøet	1.1	August
	1.2	August
	1.3	September
	1.4	September
	1.5	Oktober
	1.6	November
	1.7	November

	1.8	Desember
Kapittel 2		
Samspill og følelser	2.1	Januar
	2.2	Januar
	2.3	Februar
	2.4	Februar
	2.5	Mars
	2.6	Mars
	2.7	April
	2.8	Mai
	2.9	Mai
	2.10	Juni

Årshjul 6. Trinn

Kapittel 3	Delkapittel	Når
Relasjoner	3.1	August
	3.2	September
	3.3	September
	3.4	September
	3.5	Oktober
	3.6	Oktober
	3.7	November
	3.8	November
	3.9	Desember
Kapittel 4		
Kritisk tenkning	4.1	Januar
	4.2	Januar
	4.3	Februar
	4.4	Mars
	4.5	April

	4.6	Mai
	4.7	Juni

Årshjul 7. Trinn

Kapittel 5	Delkapittel	Når
Rusmidler og tobakk	5.1	August
	5.2	September
	5.3	September
	5.4	Oktober
	5.5	November
Kapittel 6		
Sette positive mål	6.1	Desember
	6.2	Januar
	6.3	Januar
	6.4	Februar
	6.5	Mars
	6.6	April
	6.7	Mai
	6.8	Juni

4.2 God undervisning gir godt psykososialt miljø

God undervisning er sentralt for et godt psykososialt miljø. Slemdal skole har under utvikling et eget dokument: "Slik gjør vi på Slemdal – pedagogisk praksis". Dette vil lages sammen med personalet og er planlagt ferdig i løpet av skoleåret 2017/18.

4.3 God inspeksjon forebygger krenkende atferd

Inspeksjon av elever i friminutter er ikke en passiv aktivitet. De som inspiserer skal være aktive i å observere og komme tidlig inn når elever trenger hjelp i samhandlingen med andre elever. Slemdal skole har laget en inspeksjonsinstruks som gir tydelige føringer:

Inspeksjonsinstruks pr. 22.08.16

Formål

Å skape og opprettholde et godt psykososialt miljø for alle som oppholder seg på skolens områder i friminuttene

1. Det skal alltid være flere voksne ute i inspeksjon, noen har ansvaret for områder mens andre skal følge opp enkeltelever og grupper av elever (ressurser)
2. Ha alltid oversikt over sonekartet og gjeldende inspeksjonsplan
3. Vær raskt ute til inspeksjon - det kan være nødvendig å slippe elevene sine et par minutter før det ringer ut, slik at man rekker inspeksjonen sin
4. Ikke ta med kaffekoppen ut
5. La mobilen ligge i lomma
6. Inspiserende lærer skal alltid ha på seg gul vest
7. Vær aktiv; bevege deg, ha overblikk og følg med på hva elevene gjør
8. Vær i forkant og å gripe inn der hvor man ser at ting kan oppstå (lekeslåssing er ikke lov)
9. Vær oppsøkende, iverksett aktiviteter og ta initiativ
10. Se og reager på uønsket atferd
11. Gå minst mulig sammen to og to
12. Ved småskader følges eleven inn hovedinngangen (eventuelt med en venn) der elevvakter/kontoret overtar. Inspiserende lærer går raskt ut igjen
13. Ved større skader brukes intercom opp til kontoret
14. Dersom neste inspiserende lærer ikke dukker opp i storefri, gir man beskjed til en annen i gul vest om at man forlater posten, og melder fra om mangelen til kontoret
15. Dersom elever forsvinner fra skolen, skal man melde fra til kontoret med en gang
16. Elever skal kun oppholdes seg der det er definerte soner, ikke innendørs, på skolens parkeringsplass eller utenfor skolens områder
17. Ved konflikter er det viktig å lytte til elevene og ta dem på alvor. Trenger du assistanse så bruk intercom til kontoret. Kontoret trekker inn relevante lærere og/eller ledere ved behov
18. Gi beskjed til kontaktlærer dersom det har vært episoder i friminuttet som kontaktlærer bør få vite om
19. Ved fravær dekker vikarinnkaller opp inspeksjonene med vikarer

Inspiserende lærere, assistenter og vikarer har ansvaret for at denne instruksjonen følges.

4.4 SamLek og Fysisk aktivitet

Skolen har innført egne økter hvor elevene kan øve på samhandling under observasjon av lærer. I disse øktene skal lærer legge opp aktiviteter som utvikler barnas evner til å leke/samhandle med hverandre. Aktivitetene vil gi læreren meget nyttig informasjon om hvordan samspeilet er, slik at han/hun kan ligge i forkant av eventuelle konflikter og sette inn tiltak for enkeltelever eller grupper av elever. SamLek står for samhandling og frilek. Det settes av cirka en time på 1.-4.trinn til dette og tiden hentes fra flere ulike fag i henhold til læreplanen. På 5.og 6.trinn brukes Fysisk aktivitet til det samme. Elever på 7.trinn har ikke satt av tid.

4.5 Klassens time

Alle klasser har satt av en time pr uke sammen med kontaktlærer til å jobbe med klassemiljøet. Denne økten kommer i tillegg til det arbeidet som gjøres i alle timer og friminutter. Klassens time brukes til følgende emner:

- De forebyggende programmene (Zippy, Mitt valg og Digital dømmekraftprogrammet)
- Kartlegging av elevmiljøet (klassetrivsel, elevundersøkelsen og evt. egne kartlegginger)
- Løse opp i pågående situasjoner (eks jente- og guttegrupper)
- Lage og revidere klasseregler
- Periodens fokus

4.6 Å sette den gode standarden fra dag 1

Elevene må se fra dag en at det er læreren som er sjefen og at det er han/hun som setter standardene som skolen ønsker. Det er derfor utarbeidet klare rutiner for første skoledag og første skoleuke:

GOD START

Vi ønsker å sikre elever og lærere en **GOD START** på skoleåret. Her er en huskeliste til bruk under forberedelsene til skolestart, planlegging og gjennomføring av første skoledag/uke.

Planleggingsdagene:

- Arbeidsplassen er ryddig og klar til skolestart
- Alle klasserom og garderober er ryddige og har nødvendig utstyr. Gi beskjed til nærmeste leder om utstyr som mangler
- Alle elever har fått navn på pult, og hylle/kasse

- Lag oversikt over hvor elevene skal ha elevskap. Du må vurdere om elevene trenger navn på skapet i tillegg til oversikten (Bruk Dymo eller laminerte ark med tack it). Se egen mal i Portalen
- Heng opp de tre hovedreglene i klasserommet
- Ukeplanen er ferdig til utdeling første skoledag. Forslag til mal ligger i Portalen
- Månedens fokus for august: Vi smiler og sier hei til hverandre
- Finn frem skolebøker og kladdebøker til elevene
- Skaff deg oversikt over fagene dine. Fagplaner, mål på Tavla, halvårsvurdering osv.
- Lag liste over ordenselever og oppgaver som skal gjøres
- Sett opp turrekke
- Lag klassekart som henges i klasserommet slik at faglærere og vikarer kan se hvem som sitter hvor
- Lag eventuelle gruppeinndelinger for klassen (mat og helse, kunst og håndverk)
- De som har sambruk med AKS henger opp et bilde av hvordan klasserommet skal være møblert

Første skoledag/uke:

- Håndhilse eller annen hilserutine
- Synlig mål for dagen
- Synlig plan for dagen
- Velkommen tilbake, hvordan møte klassen etter ferien? Skriv om noe morsomt/spennende, den beste maten, det skumleste...
- Oppstart av fag
- Lekser
- Utdeling og gjennomgang av ukeplan
- Utdeling av bøker og ev. annet utstyr
- Omvisning med klassen inne og ute
- Bussvett
- Skriv/snakk om forventninger til skoleåret (Våre forventninger til elevene og elevenes forventninger til seg selv og skolen)
- Lage klasseregler med utgangspunkt i slik gjør vi det på Slemdal skole og hvilke ferdigheter klassen bør øve på

4.7 Å utvikle god digital dømmekraft

Å utvikle elevers digitale dømmekraft er blitt stadig viktigere. Mer og mer av de unges liv foregår i den digitale verden, og det er derfor lurt å gi elevene på barneskolen denne type ferdighet før de har gjort seg for mange uheldige erfaringer.

Digital dømmekraft er et relativt nytt begrep og handler om hvordan vi opptrer på internett. Det handler om hvordan vi behandler hverandre, hvordan vi vurderer og bruker informasjonen vi finner der, og hvordan vi kan ivareta personvernet vårt. Digital dømmekraft bør være bakteppet for alt vi gjør på

internett, og for å være bevisste nettbrukere, bør barn gjennom hele grunnskoleløpet presenteres for grunnregler og problemstillinger tilpasset alder og behov.

Det nasjonale IKT-sentret har laget en egen nettside for digital dømmekraft:

<http://www.dubestemmer.no> De har også foreskrevet hvilke emner som bør tas når og for hvilken aldersgruppe. Alt med forslag til faglig innhold. Vi på Slemdal har tatt dette som utgangspunkt i vårt årshjul. Vi har videre gått for en spiralmodell slik at elevene går dypere inn i emnene for hvert skoleår. Oppleggene tar fra 1-3 timer og ble utviklet av lærerne her på Slemdal våren 2017.

Årshjul digital dømmekraft

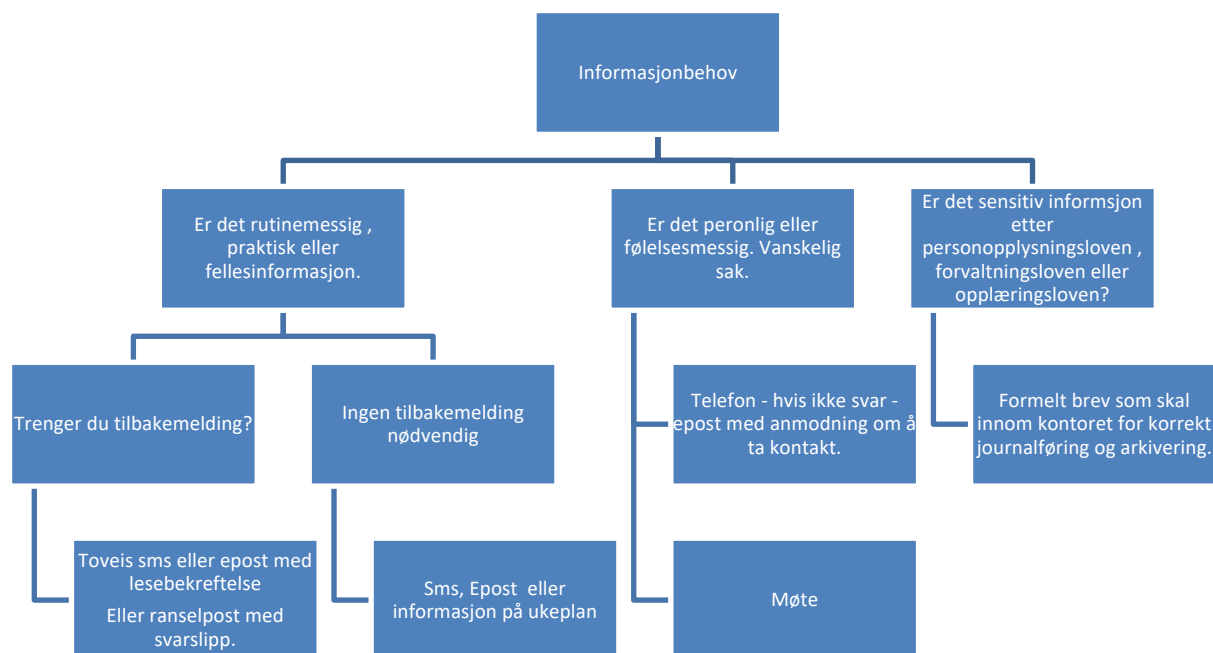
Når	Emne	Ansvar
September	Sosial på nett	4.-7. trinn
November	Uønskede hendelser	4.-7. trinn
Januar	Personvern	4.-7. trinn
Mars	Kildekritikk	4.-7. trinn
April	Opplæring av foresatte på 4. trinn	Barnevakten.no
Mai	Evaluerings av årets opplegg. Revisjon av årshjulet	Leder med ansvar for psykososialt

I tillegg til fokuset på digital dømmekraft som er på alle trinn, vil vi på 3. trinn ha et intensivt opplegg for både elever og foreldre. Høsten 2019 vil eksterne bidra med dette, men målet er at vi etter hvert skal opparbeide oss nok kompetanse til også å kunne veilede og rådgi foreldre innenfor temaet.

4.8 Flyttdiagram kommunikasjon skole-hjem

Det er viktig at lærerne velger riktig kommunikasjonsform med de foresatte. Noe passer seg på e-post, men det meste som gjelder den enkelte elevs psykososiale miljø må (om ikke annet er avtalt) foregå over telefon eller gjennom møter. Bruk av e-post fungerer kun til følelsesnøytral fakta som ikke er av sensitiv

art. Følgende diagram kan vært til hjelp:

5.0 De foresatte

De foresatte er sammen med elevene, skolens viktigste samarbeidspartnere. Det er skolens ansvar å etablere et godt foreldresamarbeid både når det gjelder elevenes faglige utvikling og det psykososiale miljøet. Når foresatte og skole samarbeider om felles mål, øker effekten av tiltakene og sannsynligheten for å lykkes. Samarbeidet skole-hjem skjer gjennom flere kanaler, alt etter tema:

Tema	1.linje	2.linje	3.linje
Enkeltelev	Kontaktlærer	Nærmeste leder	Rektor
Grupper av elever, klassen	Klassekontakt og/eller kontaktlærer	Nærmeste leder	Rektor
Skoleomfattende	FAU-repr./FAU	Rektor	

5.1 Å sette foreldrene i stand til å involvere seg i skolens arbeid

Skolen må gjennom sin kommunikasjon sette de foresatte i stand til å involvere seg i skolens arbeid. Dette gjøres i dialogen mellom kontaktlærer og den enkelte foreldregruppe og mellom skolen og foreldregruppen samlet. Foreldremøtene er de viktigste møtepunktene for å gi de foresatte den innsikten de trenger for å støtte opp sine barn, og samarbeide med skolen om felles mål. I skolens fellesdel lærer de foresatte om hvilke krav lovverket stiller til elevenes psykososiale miljø, og hvordan de som foresatte kan støtte opp om dette arbeidet. I klassene får de foresatte vite i detalj om hvordan den enkelte klasse jobber forebyggende med elevmiljøet.

De foresatte har foruten foreldremøtene følgende fora som har elevenes psykososiale miljø som del- eller viktigste tema:

- Utviklingssamtaler (min 2x pr år)
- Skolemiljøutvalget (SMU) (2-3x pr år)
- Driftsstyret (5-6 pr år)

I tillegg har de foresatte sitt eget fora, Foreldrenes arbeidsutvalg (FAU). På Slemdal møtes FAU 6-7 ganger pr. år. De har sitt eget styre med tematiske arbeidsgrupper. Skolen er representert med rektor i FAU, og rektor har en innledning på hvert møte ut i fra det FAU ønsker at han skal snakke om. FAU er viktige bidragsytere til skolens arbeid med elevenes psykososiale miljø. Deres signaler blir lyttet til.

5.2 Foreldrene som rollemodeller

Djupedalsutvalgets gjennomgang av forskning om hva som gir elever et godt psykososialt miljø, trekker frem foreldrene som rollemodeller. Barn bruker voksne som mal på hvordan de selv skal være. De aper etter voksnes atferd. De første årene er det hovedsakelig egne foreldre som er de de ser opp til, etterhvert andre voksne og unge voksne. Barn er også avhengige av positiv respons på at det de gjør er bra. Det gjør at barn hele tiden ønsker å "levere" på det egne foreldre, og etterhvert andre, legger vekt på. Dette betyr at alle foresatte må være bevisste på sin egen kommunikasjon med egne barn, men også den kommunikasjonen de har når det er barn til stedet.

Skolen samarbeider med foreldrene og bistår foreldrene på følgende måter:

- Gjøre dem kjent med voksnes betydning for barns følelser og atferd.
- Hvordan de kan ha gode daglige samtaler med barna
- Hvordan de gjennom å forstå skolens arbeidsmåter kan følge opp barna slik at de blir sett og får et samstemt budskap i oppveksten.
- Temakurs for foreldre på 1. trinn med temaene "inkludering og vennskap" og "Barn og følelser".
- Temakurs for foresatte på 3. trinn hver høst i hvordan de kan hjelpe sine barn med å utvikle digital dømmekraft

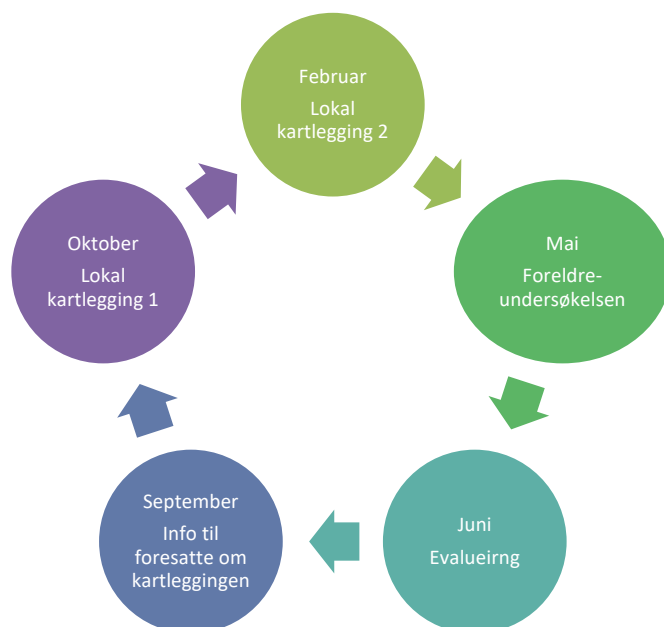
Skolen gjør dette på foreldremøter, men også i dialog med enkeltforesatte og til grupper av foresatte.

5.3 Kartlegging av de foresattes tillit til skolen

Et godt samarbeid mellom skole og hjem til elevenes beste krever tillitt. Det betyr at foresatte har tillitt til at vi som skole tar tak i problemstillinger rundt læring og skolemiljø på en profesjonell måte. Og at vi som skole har tillitt til at dere som foresatte spiller på lag med oss på hjemmebane i utviklingen av den enkelte elev.

Med de korte klagefristene i Opplæringslovens §9a er vi som skole ekstra avhengig av denne tillitten. Skolen kan sjelden klare å løse opp i elevers mistriivsel på 5 dager. Vi trenger derfor at foresatte er trygge på at vi vil få eleven til å trives igjen, forhåpentligvis innen kort tid og i alle fall innenfor en rimelig kort tidshorisont.

Vi trenger å vite om vi har denne tillitten før noen elever mistrives. Vi kartlegger derfor de foresattes tro på at skolen vet hva den gjør innenfor læring og elevmiljø. Våren 2017 ble det innført en foreldreundersøkelse i Osloskolen. Denne vil foregå årlig. I tillegg skal vi sammen med FAU utvikle en kort quest back som gjennomføres i foreldregruppen i hver klasse 2x pr år. Et sannsynlig årshjul for skoleåret vil da se slik ut:

Etter kartleggingene vil naturlig nok resultatene behandles i FAU, DS og med lærerne. Klasser hvor tillitten er svak, analyseres årsakene og settes det inn tiltak for å øke tillitten.

6.0 Rutinebeskrivelse ved bekymring for krenkende atferd

Dette kapittelet foreskriver de rutineene som gjelder når det er bekymring for at et barn ikke har et godt skolemiljø.

6.1 De viktigste lovparagrafene

§ 9 A-2.

Alle elevar har rett til eit trygt og godt skolemiljø som fremjar helse, trivsel og læring.

§ 9 A-3.

Skolen skal ha nulltoleranse mot krenking som mobbing, vald, diskriminering og trakassering. Skolen skal arbeide kontinuerleg og systematisk for å fremje helsa, miljøet og tryggleiken til elevane, slik at krava i eller i medhald av kapitlet blir oppfylte. Rektor har ansvaret for at dette blir gjort.

§ 9 A-4.

Aktivitetsplikt. Alle som arbeider på skolen, skal følgje med på om elevane har eit trygt og godt skolemiljø, og gripe inn mot krenking som mobbing, vald, diskriminering og trakassering dersom det er mogleg.

Alle som arbeider på skolen, skal varsle rektor dersom dei får mistanke om eller kjennskap til at ein elev ikkje har eit trygt og godt skolemiljø. Rektor skal varsle skoleeigaren i alvorlege tilfelle.

Ved mistanke om eller kjennskap til at ein elev ikkje har eit trygt og godt skolemiljø, skal skolen snarast undersøkje saka.

Når ein elev seier at skolemiljøet ikkje er trygt og godt, skal skolen så langt det finst eigna tiltak sørgje for at eleven får eit trygt og godt skolemiljø. Det same gjeld når ei undersøking viser at ein elev ikkje har eit trygt og godt skolemiljø.

Skolen skal sørgje for at involverte elevar blir høyrde. Kva som er best for elevane, skal vere eit grunnleggjande omsyn i skolen sitt arbeid.

Skolen skal lage ein skriftleg plan når det skal gjerast tiltak i ei sak. I planen skal det stå

- b) kva tiltak skolen har planlagt
- c) når tiltaka skal gjennomførast
- d) kven som er ansvarleg for gjennomføringa av tiltaka
- e) når tiltaka skal evaluerast.

Skolen skal dokumentere kva som blir gjort for å oppfylle aktivitetsplikta etter første til femte ledd.

§ 9 A-5.

Dersom ein som arbeider på skolen, får mistanke om eller kjennskap til at ein annan som arbeider på skolen, utset ein elev for krenking som mobbing, vald, diskriminering og trakassering, skal vedkommande straks varsle rektor. Rektor skal varsle skoleeigaren. Dersom det er ein i leiinga ved skolen som står bak krenkinga, skal skoleeigaren varslast direkte av den som fekk mistanke om eller kjennskap til krenkinga. Undersøking og tiltak etter § 9 A-4 tredje og fjerde ledd skal setjast i verk straks.

6.2 Aktivitetsplikten

Aktivitetsplikten jf. oppl. kap. 9A-4 skal sikre at elevar har et trygt og godt psykososialt skolemiljø. Aktivitetsplikten består av fem delplikter:

De fem delpliktene skal ikke forstås slik at de alltid skal følges i denne rekkefølgen. Flere av prosessene foregår samtidig og det er naturlig at det går flere runder. Det viktige er at det settes inn tiltak raskt og at eleven forttest mulig får oppfylt sine retter i henhold til §9a-2.

6.3 En skriftlig plan

Skolene skal lage en skriftlig plan når det skal lages tiltak i en sak. I planen skal det stå

- Hvilket problem tiltaket skal løse
- Hvilke tiltak skolen har planlagt
- Når tiltakene skal gjennomføres
- Hvem som er ansvarlig for gjennomføring av tiltakene
- Når tiltakene skal evalueres

Skolen skal dokumentere hva som blir gjort for å oppfylle aktivitetsplikten. Utdanningsetaten har utarbeidet en mal for aktivitetsplanen og skjema for loggføring. Denne er gått gjennom med lærerne og brukes på Slemdal skole.

6.4 Aktivitetsplikten gjelder alle i skolen

Aktivitetsplikten gjelder alle som regelmessig oppholder seg på skolen. Det betyr i tillegg til alle skolens ansatte, den private AKS Slemdal og busselskapet som kjører elevene hver dag til og fra skolen. Rektor ser til at alle aktører som loven ber om får den opplæringen som trengs for å oppfylle kravene. Viktigst her er naturlig nok aktivitetsplikten.

6.5 Fem dagers fristen

Saksbehandlingsfristen for skolen når skolen er blitt gjort kjent med at en elev ikke har et godt skolemiljø er 5 dager. Hvis skolen ikke klarer dette innen 5 dager, kan foresatte klage saken inn til Fylkesmannen (FM). FM vil så vurdere om aktivitetsplikten er oppfylt og så instruere skolen ved eventuelle mangler.

Det er utrolig viktig at vi som skole raskest mulig får kontakt med de foresatte som er involvert. Fem dager er lite tid. Og det er dessverre få saker hvor en elev, som ikke har et godt skolemiljø vil få et godt skolemiljø på fem dager. Det som er viktig er at forholdene rundt eleven blir belyst og at det settes inn tiltak med en gang. Videre at de foresatte trygges på og er enige i at tiltakene er verdt å la virke en stund.

6.6 Prosedyrer ved undersøkelser om det foregår krenkende atferd

Det er nærmeste leder som leder undersøkelsen. Han/hun samarbeider med kontaktlærer og foresatte for å finne ut hva som har skjedd og hvordan eleven har det. Det skal ikke gjøres en objektiv vurdering om barnet har blitt utsatt for krenkende atferd, kun se etter årsaker til at eleven oppgir at det ikke har det bra på skolen. Det viktige er å sette inn gode tiltak som raskt får barnet til å få et godt og trygt skolemiljø igjen. Rektor skal holdes oppdatert underveis og saken skal behandles i skolens læringsmiljøutvalget (LMU). Hensikten er å sikre at all informasjon er på bordet, at det er de riktige tiltakene som settes inn og at man har en god plan for eleven.

6.7 Skjerpet aktivitetsplikt for dersom en som arbeider på skolen, krenker en elev

I henhold til §9a-5 er aktivitetsplikten blitt skjerpet inn. Det betyr at en som arbeider i skolen som mistenker eller kjenner til at en annen som arbeider på skolen, krenker en elev, straks skal varsle rektor. Rektor skal så varsle skoleeier. Dersom det er en i skoleledelsen som krenker en elev, skal skoleeier varsles direkte av den som fikk mistanke eller kjennskap til krenkingen. Denne type saker skal undersøkes straks og tiltak skal settes inn umiddelbart.

6.8 Konsekvenser ved krenkende atferd

Krenkende atferd er ikke akseptabelt, og all slik atferd skal tas tak i. Det er lærer på stedet, kontaktlærer eller nærmeste leder som griper inn, alt etter akutt- og alvorlighetsgrad. Inngripen handler om å få stoppet den krenkende atferden og hindre gjentakelse, ikke straffe eleven. Konsekvensene vil variere, men som oftest være en eller en kombinasjon av disse:

	Konsekvens	Gis av
Alvorlig	• Få eleven ut av situasjonen. Få andre elever vekk • Fortelle elevene at atferden ikke er akseptabel • Snakke med elevene for å skape innsikt i egen atferd og se hva atferden fører til • Når det er hensiktsmessig, få eleven til å unnskyld sin atferd overfor dem det gjelder • Snakke/møter med foresatte • Pålegg om oppgaver for å rette opp skade de har påført skolens eiendom eller eiendeler* • Gjøre avtaler om exit-strategier • Forberede eleven på friminutter	Lærer på stedet/Kontaktlærer/leder * = rektor
Svært alvorlig	• Eleven mister friminutt* • Ha en egen voksen ute i friminutter og/eller i timene for å hjelpe eleven i å gjøre de gode valgene • Lærer og foresatte i møte med ledelsen • Bortvisning fra klassen/gruppen for resten av timen/arbeidsperioden* • Foresatte bes hente eleven* • Klassebytte** • Skolebytte**	• Leder • * = Rektor

Konsekvenser merket med stjerne er å anse som sanksjoner (refsing) og er forankret i skolens ordensreglementet. Konsekvenser merket med to stjerner er å anse som inngripende. I ny lov er

muligheten til inngripende tiltak mot den som krenker svekket. I saker hvor dette er aktuelt, vil rektor gå i dialog med juridisk avdeling i UDE, for å avklare hvilket handlingsrom skolen har.